Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

8 päivänä syyskuuta 2015 *

Ennakkoratkaisupyyntö — Arvonlisäverorikoksia koskeva rikosoikeudenkäynti — SEUT 325 artikla — Kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään ehdottomista vanhentumisajoista, jotka voivat johtaa siihen, että rikoksista ei rangaista — Euroopan unionin taloudellisten etujen mahdollinen vaarantuminen — Kansallisen tuomioistuimen velvollisuus jättää soveltamatta kansallisen oikeuden säännöksiä, jotka saattavat olla ristiriidassa jäsenvaltioille unionin oikeudessa asetettujen velvollisuuksien kanssa

Asiassa C-105/14,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunale di Cuneo (Italia) on esittänyt 17.1.2014 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 5.3.2014, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajina ovat

Ivo Taricco,

Ezio Filippi,

Isabella Leonetti,

Nicola Spagnolo,

Davide Salvoni,

Flavio Spaccavento ja

Goranco Anakiev,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti V. Skouris, varapresidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat R. Silva de Lapuerta, L. Bay Larsen, T. von Danwitz ja J.-C. Bonichot sekä tuomarit A. Arabadjiev, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger (esittelevä tuomari), A. Prechal, E. Jarašiūnas ja C. G. Fernlund,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: hallintovirkamies L. Carrasco Marco,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.3.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Goranco Anakiev, edustajanaan avvocato L. Sani,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

— Italian hallitus, asiamiehenään G. Palmieri, avustajinaan avvocato dello Stato M. Salvatorelli ja avvocato dello Stato L. Ventrella,

— Saksan hallitus, asiamiehinään T. Henze ja J. Kemper,

— Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

— Euroopan komissio, asiamiehinään P. Rossi ja R. Lyal,

kuultuaan julkisasiamiehen 30.4.2015 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee SEUT 101, SEUT 107 ja SEUT 119 artiklan tulkintaa ja yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun neuvoston direktiivin 2006/112/EY (EUVL L 347, s. 1) 158 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty rikosasiassa, jossa vastaajina ovat Ivo Taricco, Ezio Filippi, Isabella Leonetti, Nicola Spagnolo, Davide Salvoni, Flavio Spaccavento ja Goranco Anakiev (jäljempänä yhdessä syytetyt) ja jossa heitä syytetään siitä, että he ovat muodostaneet ja järjestäneet yhteenliittymän tehdäkseen useita arvonlisäverorikoksia.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 SEUT 325 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Unioni ja jäsenvaltiot suojaavat unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä ja muulta laittomalta toiminnalta tämän artiklan mukaisesti toteutettavilla toimenpiteillä, joilla on ennalta ehkäisevä vaikutus ja jotka tarjoavat tehokkaan suojan jäsenvaltioissa sekä unionin toimielimissä, elimissä ja laitoksissa.

2. Jäsenvaltiot toteuttavat samat toimenpiteet suojatakseen unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä.

_ _”

Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskeva yleissopimus

4 Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta tehdyn yleissopimuksen, joka on allekirjoitettu Luxemburgissa 26.7.1995 (EYVL C 316, s. 48; jäljempänä yhteisöpetossopimus), johdanto-osan mukaan mainitun yleissopimuksen sopijapuolina olevat Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat vakuuttuneita ”siitä, että Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen turvaaminen edellyttää, että näitä etuja vahingoittavat petokselliset menettelyt voidaan saattaa rangaistusseuraamusten piiriin ja tätä varten hyväksyttäisiin yhteinen määrittely” ja ”siitä, että on tarpeen säätää tällainen toiminta rangaistavaksi tehokkain, suhteellisin ja vakuuttavin rangaistuksin, tämän kuitenkaan rajoittamatta muiden seuraamusten soveltamista tietyissä aiheellisissa tapauksissa, ja tehdä mahdolliseksi säätää, ainakin tärkeiden tapausten osalta, vankeusrangaistuksesta”.

5 Yhteisöpetossopimuksen 1 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Tässä yleissopimuksessa tarkoitetaan Euroopan yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuvalla petoksella

– –

b) tulojen osalta tahallista tekoa tai laiminlyöntiä, joka koskee

— väärien, virheellisten tai puutteellisten ilmoitusten tai asiakirjojen käyttämistä tai esittämistä, josta seuraa, että Euroopan yhteisöjen yleiseen talousarvioon tai Euroopan yhteisöjen hoidossa oleviin tai sen puolesta hoidettuihin budjetteihin sisältyvät varat vähenevät oikeudettomasti;

– –”

6 Mainitun yleissopimuksen 2 artiklan 1 kohta kuuluu seuraavasti:

”Jäsenvaltiot toteuttavat tarpeelliset toimenpiteet säätääkseen 1 artiklassa tarkoitetut teot sekä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin tekoihin liittyvän avunannon rikokseen, siihen yllyttämisen tai rikoksen yrityksen tehokkain, suhteellisin ja vakuuttavin seuraamuksin rikoksina rangaistaviksi käsittäen ainakin tärkeissä petostapauksissa vankeusrangaistukset, joista voi seurata tekijän luovuttaminen. Kuitenkin törkeänä petoksena pidetään jokaisen jäsenvaltion vahvistamaa vähimmäismäärää koskevaa petosta. Tätä vähimmäismäärää ei saa vahvistaa 50 000:ta [euroa] suuremmaksi.”

Direktiivi 2006/112

7 Direktiivin 2006/112 131 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäljempänä [direktiivin 2006/112 IX osaston] 2–9 luvussa säädettyjä vapautuksia sovelletaan rajoittamatta muiden yhteisön säännösten soveltamista ja noudattaen jäsenvaltioiden vahvistamia edellytyksiä mainittujen vapautusten oikean ja selkeän soveltamisen varmistamiseksi ja kaikenlaisten petosten, verojen kiertämisen ja väärinkäytösten estämiseksi.”

8 Mainitun direktiivin 138 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on vapautettava verosta sellaisten tavaroiden luovutukset, jotka myyjä, hankkija tai joku muu näiden puolesta lähettää tai kuljettaa jäsenvaltion alueen ulkopuolelle, mutta kuitenkin yhteisössä, sellaiselle toiselle verovelvolliselle tai sellaiselle [ei verovelvolliselle] oikeushenkilölle, – – joka toimii tässä ominaisuudessa muussa jäsenvaltiossa kuin tavaroiden lähetyksen tai kuljetuksen lähtöjäsenvaltiossa.”

9 Mainitun direktiivin 158 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. – – jäsenvaltiot voivat kuitenkin säätää muusta varastointimenettelystä kuin tullivarastointimenettelystä seuraavissa tapauksissa:

a) tavarat on tarkoitettu verovapaille myymälöille – –

– –

2. Jos jäsenvaltiot käyttävät 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettua mahdollisuutta verovapautukseen, niiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet kyseisen vapautuksen oikean ja yksinkertaisen soveltamisen varmistamiseksi sekä mahdollisten veropetosten, veron kiertämisen ja muiden väärinkäytösten estämiseksi.

– –”

Päätös 2007/436/EY

10 Euroopan yhteisöjen omien varojen järjestelmästä 7.6.2007 tehdyn neuvoston päätöksen 2007/436/EY, Euratom (EUVL L 163, s. 17) 2 artiklan 1 kohdan sanamuoto on seuraava:

”Euroopan unionin yleiseen talousarvioon otettavia omia varoja ovat tulot, jotka kertyvät:

– –

b) – – yhdenmukaisen, kaikkien jäsenvaltioiden osalta voimassa olevan verokannan soveltamisesta alv-määräytymisperusteeseen, joka on määritetty jäsenvaltioille yhdenmukaisesti yhteisön sääntöjä noudattaen. – –”

Italian oikeus

11 Rikoslain, sellaisena kuin se on muutettuna 5.12.2005 annetulla lailla nro 251 (GURI nro 285, 7.12.2005; jäljempänä rikoslaki), 157 §:ssä, joka koskee rikosasian vanhentumista, säädetään seuraavaa:

”Rikos vanhentuu ajassa, joka vastaa samasta rikoksesta rikoslainsäädännössä säädetyn rangaistuksen enimmäiskestoa; tästä riippumatta vanhentumisaika on vähintään kuusi vuotta rikosten ja vähintään neljä vuotta rikkomusten osalta, vaikka niistä voitaisiin määrätä ainoastaan sakkorangaistus.

– –”

12 Rikoslain 158 §:ssä vahvistetaan vanhentumisajan alkamisajankohta seuraavasti:

”Rangaistavan teon osalta vanhentumisaika alkaa siitä päivästä lukien, jolloin teko on tehty; rangaistavan teon yrityksen osalta vanhentumisaika alkaa siitä päivästä lukien, jolloin tekijä on lopettanut mainitun toiminnan; jatkuvan rangaistavan teon osalta vanhentumisaika alkaa siitä päivästä lukien, jolloin teko lakkaa olemasta jatkuva.

– –”

13 Rikoslain 159 §:ssä säädetään vanhentumisen keskeytymistä koskevista säännöistä:

”Vanhentuminen keskeytyy kaikissa tapauksissa, joissa menettelyn, rikosoikeudenkäynnin tai tutkintavankeudelle säädetyn määräajan keskeytymisestä on säädetty erityisessä lain säännöksessä, sekä seuraavissa tapauksissa:

1) luvan antaminen menettelyn aloittamiseen;

2) asian siirto toiseen tuomioistuimeen;

3) menettelyn tai rikosoikeudenkäynnin lykkääminen asianosaisten tai heidän asiamiestensä esteiden vuoksi tai syytetyn tai hänen asiamiehensä pyynnöstä. – –

– –

Vanhentumisajan kuluminen jatkuu sinä päivänä, jona keskeytymisen syy poistuu.”

14 Rikoslain 160 §:ssä, joka koskee vanhentumisen katkaisemista, säädetään seuraavaa:

”Vanhentumisajan kulumisen katkaisee tuomio tai rangaistusmääräys.

Vanhentumisajan kulumisen katkaisevat myös määräys, jolla henkilöön sovelletaan turvaamistoimia – –, [ja] päätös, jolla vahvistetaan valmisteluistunnon päivämäärä, – –.

Jos vanhentumisaika on katkaistu, se alkaa kulua uudelleen katkaisupäivästä. Jos katkaisevia toimia on useita, vanhentumisaika alkaa kulua viimeisimmästä toimesta; 157 §:ssä mainitut määräajat eivät missään tapauksessa voi olla 161 §:n 2 momentissa säädettyjä määräaikoja pidempiä, paitsi rikosprosessilain 51 §:n 3 bis ja 3 quater momentissa tarkoitettujen rangaistavien tekojen osalta.”

15 Rikoslain 161 §:ssä, joka koskee keskeytymisen ja katkaisemisen vaikutuksia, säädetään seuraavaa:

”Vanhentumisen keskeytymisellä ja katkaisemisella on vaikutuksia kaikkiin, jotka ovat tehneet kyseisen rangaistavan teon.

Lukuun ottamatta rikosprosessilain 51 §:n 3 bis ja 3 quater momentissa tarkoitettujen tekojen syytteeseenpanoa, vanhentumisen katkaiseminen voi pidentää vanhentumisaikaa enintään neljänneksellä – –”

16 Rikoslain 416 §:ssä säädetään, että sille, joka perustaa rikollisryhmän, jonka tarkoituksena on rikosten tekeminen, määrätään enintään seitsemän vuoden vankeusrangaistus. Sille, joka pelkästään osallistuu tällaisen ryhmän toimintaan, määrätään enintään viiden vuoden vankeusrangaistus.

17 Vilpillisen arvonlisäveroilmoituksen jättämisestä käyttämällä olemattomia liiketoimia koskevia laskuja tai muita asiakirjoja määrätään 10.3.2000 annetun tasavallan presidentin asetuksen nro 74 (decreto legislativo n. 74, nuova disciplina dei reati in materia di imposte sui redditi e sul valore aggiunto (tulo- ja arvonlisäverotukseen liittyviä verorikoksia koskeva uudelleensäänteley), GURI nro 76, 31.3.2000; jäljempänä asetus nro 74/2000) 2 §:n nojalla vähintään vuoden ja kuuden kuukauden ja enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus. Sama rangaistus määrätään asetuksen nro 74/2000 8 §:n mukaan sille, joka laatii tekaistuja laskuja mahdollistaakseen kolmansille arvonlisäveron kiertämisen.

Asian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymykset

18 Syytettyjä syytetään Tribunale di Cuneossa siitä, että he olivat vuosina 2005–2009 perustaneet ja järjestäneet rikollisryhmän tehdäkseen erilaisia arvonlisäverorikoksia. Heitä nimittäin syytetään arvonlisäverokaruselli-tyyppisiin petollisiin juridisiin järjestelyihin – joihin sisältyy muun muassa peiteyhtiöiden perustamista ja väärien asiakirjojen, joilla heidän väitetään ostaneen tavaroita, nyt käsiteltävässä asiassa samppanjapulloja, ilman arvonlisäveroa, laatimisesta – ryhtymisestä. Näin Planet Srl -nimisen yhtiön (jäljempänä Planet) väitetään saaneen haltuunsa markkinahintaa alempaan hintaan tavaroita, jotka se saattoi myydä edelleen asiakkailleen, vääristäen näin kyseisiä markkinoita.

19 Planet otti väitetysti vastaan kyseisten peiteyritysten laatimia tekaistuja laskuja. Osa peiteyrityksistä ei kuitenkaan antanut lainkaan arvonlisäveroa koskevia vuosi-ilmoituksia, ja osa antoi ilmoituksia mutta jätti vastaavan arvonlisäveron tilittämättä. Planet sitä vastoin kirjasi peiteyritysten laskut omaan kirjanpitoonsa, vähensi aiheettomasti niissä ilmoitetun arvonlisäveron ostoihin sisältyvänä verona ja antoi tämän jälkeen vilpillisiä arvonlisäveroa koskevia vuosi-ilmoituksia.

20 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että sen jälkeen, kun kansallisen tuomioistuimen käsiteltävässä asiassa on ollut useita menettelyvaiheita ja että mainittu kansallinen tuomioistuin on hylännyt lukuisia syytettyjen esittämiä oikeudenkäyntiväitteitä pitämässään valmisteluistunnossa, se on antanut yhtäältä erästä syytettyä, Anakievia, koskevan ratkaisun siitä, että lausunnon antaminen asiassa raukeaa, koska kyseiset rikokset olivat vanhentuneet hänen osaltaan. Toisaalta mainitun tuomioistuimen pitäisi ratkaista, onko perusteltua aloittaa päämenettely syytettyjä vastaan ja vahvistaa kontradiktorisen suullisen käsittelyn ajankohta.

21 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää, että rikoksista, joista syytettyjä syytetään, voidaan määrätä asetuksen nro 74/2000 2 ja 8 §:n nojalla enintään kuuden vuoden vankeusrangaistus. Sitä vastoin rikoslain 416 §:ssä säädetystä rikoksesta, eli kuulumisesta sellaiseen rikollisryhmään, jonka tarkoituksena on rikosten tekeminen, mihin syytettyjen voidaan myös katsoa syyllistyneen, voidaan määrätä enintään seitsemän vuoden vankeusrangaistus ryhmän perustajille ja enintään viiden vuoden vankeusrangaistus pelkille osallistujille. Tästä seuraa, että rikollisryhmän perustajien osalta vanhentumisaika on seitsemän vuotta, kun taas kaikkien muiden osalta se on kuusi vuotta. Viimeisin vanhentumisen katkaissut tapahtuma on mainitun tuomioistuimen mukaan ollut valmisteluistunnon ajankohdasta annettu määräys.

22 Vanhentumisajan katkeamisesta huolimatta vanhentumisajan päättymistä ei rikoslain 160 §:n viimeisen momentin, luettuna yhdessä saman lain 161 §:n kanssa (jäljempänä kyseiset kansalliset säännökset), mukaan voida pidentää yli seitsemän vuoden ja kuuden kuukauden – tai, rikollisryhmän alkuunpanijoiden tapauksessa, yli kahdeksan vuoden ja yhdeksän kuukauden – rikosten tekoajankohdasta laskettuna. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on varmaa, että siltä osin kuin kyseiset rikokset eivät vielä ole vanhentuneet, ne vanhentuvat viimeistään 8.2.2018, eli ennen kuin mainittujen syytettyjen osalta voidaan antaa lopullista ratkaisua. Tämä johtaisi kansallisen tuomioistuimen mukaan siihen, että mainitut syytetyt, joiden väitetään syyllistyneen useiden miljoonien eurojen suuruiseen arvonlisäveropetokseen, jäisivät tosiasiallisesti vaille rangaistusta vanhentumisajan umpeutumisen takia.

23 Kansallisen tuomioistuimen mukaan tämä seuraus oli kuitenkin ennakoitavissa, koska rikoslain 160 §:n viimeinen momentti, luettuna yhdessä saman lain 161 §:n 2 momentin kanssa, jossa vanhentumisajan katkeamisen seurauksena alkuperäinen vanhentumisaika voi pidetä ainoastaan neljänneksellä, johtaa tosiasiassa siihen, ettei vanhentumisaika tosiasiallisesti katkea useimpien syytteiden osalta.

24 Senkaltaiseen veropetokseen liittyvät syytteet, johon syytettyjen väitetään syyllistyneen, edellyttävät tavallisesti hyvin mutkikkaita tutkimuksia, joten menettelyyn kuluu huomattavan paljon aikaa jo esitutkintavaiheessa. Menettelyn kesto asian käsittelyn kaikki vaiheet mukaan lukien on kansallisen tuomioistuimen mukaan sellainen, että tämänkaltaisissa asioissa rankaisemattomuus ei ole Italiassa poikkeustapaus vaan normi. Kansallinen tuomioistuin toteaa myös, että Italian veroviranomaisten on tavallisesti mahdotonta periä takaisin veroja, joita asianomainen rikos koskee.

25 Kansallinen tuomioistuin katsoo tältä osin, että kyseisillä kansallisilla säännöksillä sallitaan välillisesti se, että tietyt Italiaan sijoittautuneet talouden toimijat harjoittavat vilpillistä kilpailua suhteessa muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin yrityksiin, ja että ne ovat siten ristiriidassa SEUT 101 artiklan kanssa. Kansallinen tuomioistuin katsoo myös, että kyseisillä säännöksillä saatetaan SEUT 107 artiklan vastaisesti suosia tiettyjä yrityksiä. Lisäksi mainituilla säännöksillä luodaan tosiasiallisesti verovapautus, josta ei säädetä direktiivin 2006/112 158 artiklan 2 kohdassa. Kansallinen tuomioistuin huomauttaa lopuksi, että rankaisemattomuus, joka petoksiin syyllistyneiden hyödyksi koituu, on ristiriidassa SEUT 119 artiklassa tarkoitetun sellaisen johtavan periaatteen kanssa, jonka mukaan jäsenvaltioiden on huolehdittava julkistaloutensa terveydestä.

26 Kansallinen tuomioistuin katsoo kuitenkin, että siinä tapauksessa, että se voisi jättää kyseisiä kansallisia säännöksiä soveltamatta, unionin oikeuden tehokas soveltaminen Italiassa olisi mahdollista taata.

27 Näissä olosuhteissa Tribunale di Cuneo on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko SEUT 101 artiklaan sisältyvää kilpailun suojaamiseksi annettua määräystä rikottu, kun lailla nro 251/2005 on muutettu Italian rikoslain 160 §:n viimeistä momenttia – siltä osin kuin sillä pidennetään vanhentumisaikaa vain neljänneksellä vanhentumisajan katkaisemisen jälkeen ja sallitaan siten rikosten vanhentuminen riippumatta siitä, että syyte on nostettu ajoissa, ja siten rankaisematta jättäminen?

2) Onko Italian valtio ottanut käyttöön SEUT 107 artiklassa kielletyn tuen muodon, kun se on muuttanut lailla nro 251/2005 Italian rikoslain 160 §:n viimeistä momenttia – siltä osin kuin sillä pidennetään vanhentumisaikaa vain neljänneksellä vanhentumisajan katkaisemisen jälkeen ja siten poistetaan rikosoikeudelliset seuraamukset rikoksilta, joita häikäilemättömät talouden toimijat ovat tehneet?

3) Onko Italian valtio lisännyt perusteettomasti ylimääräisen verovapautuksen niihin, jotka on lueteltu tyhjentävästi direktiivin 2006/112/EY 158 artiklassa, kun se on muuttanut lailla nro 251/2005 Italian rikoslain 160 §:n viimeistä momenttia – siltä osin kuin sillä pidennetään vanhentumisaikaa vain neljänneksellä vanhentumisajan katkaisemisen jälkeen ja jätetään siten rankaisematta niitä, jotka käyttävät yhteisön direktiiviä hyväkseen?

4) Onko SEUT 119 artiklassa vahvistettua terveen julkistalouden periaatetta loukattu, kun lailla nro 251/2005 on muutettu Italian rikoslain 160 §:n viimeistä momenttia – siltä osin kuin sillä pidennetään vanhentumisaikaa vain neljänneksellä vanhentumisajan katkaisemisen jälkeen ja siis jätetään rankaisematta menettelytavoista, joilla viedään valtiolta varoja, joita tarvittaisiin myös Euroopan unionia kohtaan olevien velvoitteiden täyttämiseksi?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Kysymysten tutkittavaksi ottaminen

28 Anakiev ja Italian ja Saksan hallitukset katsovat, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset on jätettävä tutkimatta. Tältä osin Anakiev tuo esiin, että kansallisen oikeuden säännöksiä, joissa säädetään verorikosten vanhenemista koskevista säännöistä, on hiljattain muutettu, joten ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät näkökohdat ovat perusteettomia. Italian ja Saksan hallitukset katsovat lähinnä, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät tulkintakysymykset ovat puhtaasti abstrakteja ja hypoteettisia eivätkä ne mitenkään liity pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen.

29 Tämän osalta on syytä muistuttaa, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan SEUT 267 artiklassa käyttöön otetussa unionin tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuinten välisessä yhteistyössä yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityispiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen unionin tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta. Näin ollen silloin, kun esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on lähtökohtaisesti ratkaistava asia (ks. mm. tuomio Banco Privado Português ja Massa Insolvente do Banco Privado Português, C-667/13, EU:C:2015:151, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Tästä seuraa, että olettamana on, että unionin oikeuteen liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi siis jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisukysymyksen ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin

oikeussäännön tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. mm. tuomio Halaf, C-528/11, EU:C:2013:342, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Kuten julkisasiamies on kuitenkin ratkaisuehdotuksensa 45 kohdassa ja sitä seuraavissa kohdissa todennut, edellytykset, joilla unionin tuomioistuin voisi kieltäytyä vastaamasta esitettyihin kysymyksiin, eivät nyt käsiteltävässä asiassa selvästikään täyty. Ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvät tiedot ovat nimittäin riittäviä, jotta unionin tuomioistuin voi antaa hyödyllisen vastauksen ennakkoratkaisukysymyksiin. Sen lisäksi mainitut tiedot ovat omiaan mahdollistamaan sen, että Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 23 artiklassa tarkoitetut menettelyn osapuolet voivat asianmukaisesti lausua esitetyistä ennakkoratkaisukysymyksistä.

32 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee muutoinkin selvästi, etteivät unionin tuomioistuimelle esitetyt kysymykset ole millään tavalla luonteeltaan hypoteettisia ja että ne todella liittyvät pääasian tosiseikkoihin, koska mainitut kysymykset koskevat useiden sellaisten unionin oikeuden määräysten ja säännösten tulkintaa, joita ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää pääasiassa annettavan ratkaisun kannalta ratkaisevina, erityisesti siltä osin kuin on kyse pääkäsittelyn aloittamisesta syytettyjä vastaan.

33 Näin ollen ennakkoratkaisupyyntö on otettava tutkittavaksi.

Kolmas kysymys

34 Kolmannella kysymyksellään, joka on aiheellista käsitellä ensimmäisenä, kansallinen tuomioistuin tiedustelee yhtäältä, merkitseekö senkaltainen rikosten vanhentumiseen liittyvä kansallinen lainsäädäntö, josta säädetään kyseisissä kansallisissa säännöksissä ja jonka mukaan pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana vanhentumisajan katkaiseva toimi, joka tehtiin arvonlisäverorikoksia koskevien syytteiden asiayhteydessä, johti siihen, että vanhentumisaika pidentyi ainoastaan neljänneksellä sen alkuperäisestä kestosta, minkä tuloksena syytetyt henkilöt voisivat jäädä rankaisematta, sitä, että otetaan käyttöön arvonlisäverosta vapauttamista koskeva tapaus, josta ei säädetä direktiivin 2006/112 158 artiklassa. Siinä tapauksessa, että tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, kansallinen tuomioistuin tiedustelee, voiko se jättää soveltamatta kyseisiä säännöksiä.

Kyseisillä kansallisilla säännöksillä luodun kansallisen säännöstön yhteensopivuus unionin oikeuden kanssa

35 Aluksi on todettava, että vaikka kolmannessa kysymyksessä viitataan direktiivin 2006/112 158 artiklaan, ennakkoratkaisupyynnön perusteluista ilmenee selvästi, että mainitulla kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään lähinnä, voiko kyseisiin säännöksiin perustuva kansallinen säännöstö johtaa siihen, että arvonlisäveropetosten tehokas torjunta estyy kyseisessä jäsenvaltiossa tavalla, joka ei ole sopusoinnussa direktiivin 2006/112, kuten yleisemminkään unionin oikeuden, kanssa.

36 Tältä osin on todettava, että direktiivistä 2006/112, luettuna yhdessä SEU 4 artiklan 3 kohdan kanssa, seuraa, että arvonlisäverotuksen alalla jäsenvaltion on toteutettava kaikki lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että arvonlisävero kannetaan täysimääräisesti sen alueella, sekä petosten torjumiseksi (ks. vastaavasti tuomio Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

37 SEUT 325 artiklassa velvoitetaan jäsenvaltiot lisäksi suojaamaan unionin taloudellisia etuja laittomalta toiminnalta toimenpiteillä, joilla on ennaltaehkäisevä vaikutus ja jotka ovat tehokkaita, ja siinä velvoitetaan jäsenvaltiot erityisesti toteuttamaan samat toimenpiteet suojatakseen unionin taloudellisia etuja petolliselta menettelyltä kuin ne toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan petolliselta menettelyltä (ks. tuomio Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Unionin tuomioistuin on korostanut tältä osin, että koska unionin omiin varoihin kuuluvat kuitenkin muun muassa päätöksen 2007/436 2 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan tulot, jotka kertyvät yhdenmukaisen verokannan soveltamisesta yhdenmukaistettuun arvonlisäveron määräytymisperusteeseen, joka on määritetty unionin sääntöjä noudattaen, on siten niin, että arvonlisäverotulojen kantaminen sovellettavan unionin oikeuden mukaisesti ja vastaavien arvonlisäveroon perustuvien omien varojen tulouttaminen unionin talousarvioon liittyvät suoraan toisiinsa, koska kaikista puutteista arvonlisäverotulojen kantamisessa aiheutuu mahdollisesti arvonlisäveroon perustuvien omien varojen määrän väheneminen (ks. tuomio Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 26 kohta).

39 Vaikka jäsenvaltioilla toki on vapaus valita sovellettavat seuraamukset, jotka voivat olla hallinnollisia tai rikosoikeudellisia seuraamuksia tai niiden molempien yhdistelmä, jotta taataan arvonlisäverotulojen kantaminen täysimääräisesti ja samalla unionin taloudellisten etujen suojaaminen direktiivin 2006/112 ja SEUT 325 artiklan säännösten mukaisesti (ks. vastaavasti tuomio Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen), rikosoikeudelliset seuraamukset voivat kuitenkin olla välttämättömiä tiettyjen törkeiden arvonlisäveropetosten tehokkaaksi ja ennaltaehkäiseväksi torjumiseksi.

40 Lisäksi on muistettava, että yhteisöpetossopimuksen 2 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot toteuttavat tarpeelliset toimenpiteet säätääkseen teot, jotka merkitsevät unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvaa petosta, tehokkain, oikeasuhteisin ja vakuuttavin seuraamuksin rikoksina rangaistaviksi käsittäen ainakin tärkeissä petostapauksissa vankeusrangaistukset.

41 ”Petoksella” tarkoitetaan yhteisöpetossopimuksen 1 artiklan mukaan ”tahallista tekoa tai laiminlyöntiä, joka koskee väärien, virheellisten tai puutteellisten ilmoitusten tai asiakirjojen käyttämistä tai esittämistä, josta seuraa, että [unionin] yleiseen talousarvioon tai [unionin] hoidossa oleviin tai sen puolesta hoidettuihin budjetteihin sisältyvät varat vähenevät oikeudettomasti”. Tämä käsite kattaa näin ollen tulot, jotka ovat peräisin unionin sääntöjen mukaisesti määritetyn yhdenmukaisen arvonlisäverokannan soveltamisesta. Tätä päätelmää ei horjuta se, ettei arvonlisäveroa kanneta suoraan unionin lukuun, koska yhteisöpetossopimuksen 1 artiklassa ei nimenomaisesti säädetä tällaisesta edellytyksestä, joka olisi ristiriidassa kyseisen yleissopimuksen sen tavoitteen kanssa, joka liittyy unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten mahdollisimman tehokkaaseen torjuntaan.

42 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään rikosoikeudellisista seuraamuksista rikoksista, joista pääasiassa on nostettu syytteet, eli rikollisryhmän muodostamisesta tarkoituksena tehdä arvonlisäverorikoksia sekä suuruudeltaan useiden miljoonien eurojen arvonlisäveropetoksesta; on todettava, että tällaiset rikokset merkitsevät unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvia törkeitä petoksia.

43 Tämän tuomion 37 ja 39–41 kohdassa esitetyistä näkökohdista seuraa, että jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että tällaisista törkeistä petoksista voidaan rangaista rikosoikeudellisilla seuraamuksilla, jotka ovat muun muassa tehokkaita ja ennaltaehkäiseviä. Tältä osin toteutettujen toimenpiteiden on lisäksi oltava samat kuin ne, jotka jäsenvaltiot toteuttavat suojatakseen omia taloudellisia etujaan yhtä vakavilta petoksilta.

44 Näin ollen kansallisen tuomioistuimen on kaikkien relevanttien oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen valossa tarkistettava, onko sovellettavien kansallisten säännösten perusteella mahdollista määrätä tehokkaita ja ennaltaehkäiseviä rangaistuksia unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvista törkeistä petoksista.

45 Tältä osin on täsmennettävä, etteivät kansallinen tuomioistuin tai unionin tuomioistuimelle huomautuksia esittäneet osapuolet ole kyseenalaistaneet kansallisen tuomioistuimen mainitsemien rangaistusten – eli enintään seitsemän vuoden vankeusrangaistuksen – ennaltaehkäisevää luonnetta sellaisenaan eivätkä sitä, että unionin oikeuden kanssa yhteensopivana voidaan pitää sitä, että Italian rikosoikeudessa säädetään vanhentumisajasta sellaisten tekojen osalta, jotka merkitsevät unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvaa petosta.

46 On kuitenkin todettava, että – kuten kansallinen tuomioistuin toteaa – kyseisten kansallisten säännösten soveltaminen, joka merkitsee sitä, että kun vanhentumisaika katkeaa jostakin rikoslain 160 §:ssä mainitusta syystä, on sovellettava vanhentumista koskevaa sääntöä, jonka mukaan alkuperäistä vanhentumisaikaa ei missään tilanteessa voida pidentää enempää kuin neljänneksellä, johtaa siihen, että koska lopullisen tuomion antamiseen päättyvät rikosoikeudenkäyntimenettelyt ovat mutkikkaita ja pitkiä, vanhentumisen katkaisemisen ajallinen vaikutus kumoutuu.

47 Siinä tapauksessa, että kansallinen tuomioistuin tulee siihen johtopäätökseen, että vanhentumisajan katkaisemista koskevien kansallisten sääntöjen soveltaminen johtaa siihen, että huomattavassa määrässä tapauksia törkeää petosta merkitsevät teot jäävät rikosoikeudellisesti rankaisematta sen takia, että kyseiset teot yleisesti vanhenevat ennen kuin laissa säädetystä rikosoikeudellisesta seuraamuksesta voidaan määrätä tuomioistuimen lopullisella ratkaisulla, olisi todettava, ettei niitä toimenpiteitä, joista kansallisessa oikeudessa säädetään petosten ja muun unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvan lainvastaisen toiminnan torjumiseksi, voida pitää tehokkaina ja ennaltaehkäisevinä, mikä olisi yhteensopimatonta SEUT 325 artiklan 1 kohdan, yhteisöpetossopimuksen 2 artiklan 1 kohdan ja direktiivin 2006/112, luettuna yhdessä SEU 4 artiklan 3 kohdan kanssa, kanssa.

48 Kansallisen tuomioistuimen on lisäksi tarkistettava, sovelletaanko kyseisiä kansallisia säännöksiä arvonlisäveropetoksiin samalla tavalla kuin petoksiin, jotka vaarantavat ainoastaan Italian tasavallan taloudelliset edut, kuten SEUT 325 artiklan 2 kohdassa edellytetään. Näin ei olisi esimerkiksi silloin, jos rikoslain 161 §:n 2 momentissa vahvistettaisiin pidemmät vanhentumisajat luonteeltaan ja vakavuudeltaan vastaaville teoille, jotka vaarantavat Italian tasavallan taloudelliset edut. Kuten Euroopan komissio on unionin tuomioistuimessa pidetyssä istunnossa huomauttanut – ja ellei kansallisen tuomioistuimen suorittamasta tarkistuksesta muuta johdu –, Italian oikeudessa ei esimerkiksi säädetä minkäänlaisesta ehdottomasta vanhentumisajasta siltä osin kuin on kyse rikoksesta, joka liittyy rikollisryhmän muodostamiseen tupakan valmisteveroihin liittyvien rikosten tekemiseksi.

Seuraukset, jotka aiheutuisivat siitä, etteivät kyseiset kansalliset säännökset ole yhteensopivia unionin oikeuden kanssa, ja kansallisen tuomioistuimen tehtävä

49 Siinä tapauksessa, että kansallinen tuomioistuin tulisi siihen johtopäätökseen, etteivät kyseiset kansalliset säännökset täytä unionin oikeudessa asetettua vaatimusta, joka koskee arvonlisäveropetosten vastaisten toimenpiteiden tehokkuutta ja ennaltaehkäisevyyttä, kyseisen tuomioistuimen olisi varmistettava unionin oikeuden täysi vaikutus jättämällä tarvittaessa soveltamatta mainittuja säännöksiä ja neutralisoimalla siten tämän tuomion 46 kohdassa mainittu seuraus ilman, että sen olisi ensiksi vaadittava tai odotettava kyseisten säännösten poistamista lainsäädäntöteitse tai muussa perustuslaissa säädetyssä menettelyssä (ks. vastaavasti tuomio Berlusconi ym., C-387/02, C-391/02 ja C-403/02, EU:C:2005:270, 72 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio Kücükdeveci, C-555/07, EU:C:2010:21, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Tältä osin on korostettava, että jäsenvaltioiden velvollisuus torjua unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvia lainvastaisia toimia ennaltaehkäisevillä ja tehokkailla toimenpiteillä ja niiden velvollisuus toteuttaa näihin etuihin kohdistuvien petosten torjumiseksi samat toimenpiteet kuin ne, jotka ne toteuttavat torjuakseen omiin taloudellisiin etuihinsa kohdistuvat petokset, ovat velvollisuuksia, joista määrätään muun muassa unionin primaarioikeudessa eli SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdassa.

51 Kyseisillä primaarioikeuden määräyksillä asetetaan jäsenvaltioille täsmällistä tulosta koskeva velvollisuus, johon ei niissä määrätyn edeltävässä kohdassa mainitun säännön soveltamisen osalta liity minkäänlaista ehtoa.

52 SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdan määräykset johtavat siis unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteen nojalla suhteessa jäsenvaltioiden sisäiseen oikeuteen siihen, että nämä määräykset jo pelkällä voimaantulollaan suoraan estävät kaikkien niiden kanssa ristiriidassa olevien voimassa olevan kansallisen lainsäädännön säännösten soveltamisen (ks. vastaavasti mm. tuomio ANAFE, C-606/10, EU:C:2012:348, 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

53 Lisäksi on todettava, että jos kansallinen tuomioistuin päättäisi jättää soveltamatta kyseisiä kansallisia säännöksiä, sen olisi samalla huolehdittava siitä, että asianomaisten henkilöiden perusoikeuksia kunnioitetaan. Asianomaisille henkilöille saatettaisiin nimittäin määrätä seuraamuksia, joilta he todennäköisesti olisivat välttyneet, jos kansallisen oikeuden säännöksiä olisi sovellettu.

54 Useat unionin tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneistä osapuolista ovat tältä osin viitanneet Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 49 artiklaan, jossa vahvistetaan rikosten ja rangaistusten lainalaisuuden ja oikeasuhteisuuden periaatteet, joiden mukaan muun muassa ketään ei saa pitää syyllisenä rikokseen sellaisen teon tai laiminlyönnin perusteella, joka ei ollut sen tekohetkellä rikos kansallisen lainsäädännön tai kansainvälisen oikeuden mukaan.

55 On kuitenkin todettava, että – ellei kansallisen tuomioistuimen tekemästä tarkistuksesta muuta johdu – kyseisten kansallisten säännösten soveltamatta jättäminen merkitsisi ainoastaan sitä, ettei yleistä vanhentumisaikaa lyhennetä vireillä olevassa rikosoikeudenkäynnissä, että sallitaan tehokas syytetoiminta rangaistavien tekojen osalta ja että tarvittaessa taataan yhdenvertainen kohtelu niiden seuraamusten, joiden tarkoituksena on turvata unionin taloudellisia etuja, ja niiden seuraamusten välillä, joiden tarkoituksena on turvata Italian tasavallan taloudellisia etuja. Tällainen kansallisen oikeuden soveltamatta jättäminen ei loukkaisi syytettyjen oikeuksia, sellaisina kuin nämä oikeudet taataan perusoikeuskirjan 49 artiklassa.

56 Tästä ei nimittäin mitenkään seuraa syytettyjen tuomitsemista sellaisen teon tai laiminlyönnin perusteella, joka ei ollut sen tekohetkellä rikos kansallisen lainsäädännön mukaan (ks. analogisesti tuomio Niselli, C-457/02, EU:C:2004:707, 30 kohta), eikä sellaisen seuraamuksen määräämistä, josta kyseisellä hetkellä ei ollut säädetty laissa. Ne teot, joista syytettyjä pääasian oikeudenkäynnissä syytetään, merkitsivät päinvastoin niiden tekohetkellä samaa rikosta ja niistä saattoi seurata samat rikosoikeudelliset seuraamukset kuin nykyään.

57 Tätä päätelmää tukee Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö, joka koskee ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn, Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun eurooppalaisen yleissopimuksen 7 artiklaa, jossa vahvistetaan oikeudet, jotka vastaavat perusoikeuskirjan 49 artiklassa taattuja oikeuksia. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan vanhentumisajan pidentäminen ja sen välitön soveltaminen eivät nimittäin merkitse mainitun yleissopimuksen 7 artiklalla taattujen oikeuksien loukkaamista, koska kyseistä määräystä ei voida tulkita siten, että se estäisi vanhentumisajan pidentämisen silloin, kun ne teot, joista asianomaista syytetään, eivät koskaan ole vanhentuneet (ks. vastaavasti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio Coëme ym. v. Belgia, 22.6.2000, nrot 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 ja 33210/96, 149 kohta, ECHR 2000-VII;

tuomio Scoppola v. Italia (nro 2), 17.9.2009, nro 10249/03, 110 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos v. Venäjä, 20.9.2011, nro 14902/04, 563, 564 ja 570 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

58 Kun edeltävät näkökohdat otetaan huomioon, kolmanteen kysymykseen on vastattava, että senkaltainen rikosten vanhentumiseen liittyvä kansallinen lainsäädäntö, josta säädetään kyseisissä kansallisissa säännöksissä ja jonka mukaan pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana vanhentumisajan katkaiseva toimi, joka tehtiin törkeitä arvonlisäveropetoksia koskevien syytteiden asiayhteydessä, johti siihen, että vanhentumisaika pidentyi ainoastaan neljänneksellä sen alkuperäisestä kestosta, on omiaan merkitsemään sellaisten velvollisuuksien laiminlyöntiä, jotka jäsenvaltioille on asetettu SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdalla, siinä tapauksessa, että mainittu kansallinen lainsäädäntö estäisi tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai siinä säädettäisiin vanhentumisajoista, jotka ovat pidemmät sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat asianomaisen jäsenvaltion taloudellisiin etuihin, kuin sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on antaa SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdalle täysi oikeusvaikutus jättämällä tarvittaessa soveltamatta kansallisen oikeuden säännöksiä, jotka estävät asianomaista jäsenvaltiota täyttämästä velvollisuuksia, jotka sille on asetettu SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdassa.

Ensimmäinen, toinen ja neljäs kysymys

59 Ensimmäisellä, toisella ja neljännellä kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, kansallinen tuomioistuin tiedustelee, voidaanko arvonlisäverorikoksiin sovellettavaa vanhentumisjärjestelmää, sellaisena kuin siitä säädetään pääasian tosiseikkojen tapahtumapäivänä voimassa olleissa kyseisissä kansallisissa säännöksissä, arvioida SEUT 101, SEUT 107 ja SEUT 119 artiklan valossa.

60 SEUT 101 artiklassa kielletään ensinnäkin sellaiset yritysten väliset sopimukset ja yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy yhteismarkkinoilla. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 60 kohdassa todennut, sillä, että kansallisia rikossäännöksiä mahdollisesti sovelletaan arvonlisäveron alalla riittämättömästi, ei kuitenkaan ole välttämätöntä vaikutusta yritysten mahdolliseen kollusiiviseen käyttäytymiseen, joka on SEUT 101 artiklan, luettuna yhdessä SEU 4 artiklan 3 kohdan kanssa, vastaista.

61 Toiseksi siltä osin kuin on kyse SEUT 107 artiklassa tarkoitetusta valtiontukien kiellosta, on muistutettava siitä, että toimenpidettä, jolla viranomaiset myöntävät tietyille yrityksille suotuisan verokohtelun ja jolla ei tosin siirretä valtion varoja mutta asetetaan edunsaajat taloudellisesti edullisempaan asemaan kuin muut verovelvolliset, on pidettävä SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena (ks. mm. tuomio P, C-6/12, EU:C:2013:525, 18 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

62 Vaikka kyseiset yritykset voivat mahdollisesti saada taloudellista etua siitä, että arvonlisäveron alalla säädetyt seuraamukset eivät ole tehokkaita tai ennaltaehkäiseviä, nyt käsiteltävässä asiassa kyse ei kuitenkaan voi olla SEUT 107 artiklan soveltamisesta, koska kaikki kyseiset liiketoimet ovat arvonlisäverojärjestelmän piirissä ja kaikista arvonlisäverorikoksista on säädetty rikosoikeudellinen rangaistus lukuun ottamatta niitä erityistapauksia, joissa vanhenemisjärjestelmästä voi seurata, ettei tietyistä rikoksista seuraa rikosoikeudellisia seuraamuksia.

63 Kolmanneksi SEUT 119 artiklasta on todettava, että sen 3 kohdassa mainitaan eräänä jäsenvaltioiden toimintaa ohjaavana johtavana periaatteena talous- ja rahapolitiikan mukaan ottamisen yhteydessä se, että jäsenvaltioiden on valvottava julkistaloutensa terveyttä.

64 On kuitenkin todettava, että kysymys siitä, ovatko kyseisen kansallisen oikeuden säännökset, joista voi seurata se, ettei tietyistä arvonlisäverorikoksista rangaista, mainitun tervettä julkistaloutta koskevan periaatteen kanssa sopusoinnussa, ei kuulu SEUT 119 artiklan soveltamisalaan, koska se liittyy kyseiseen jäsenvaltioilla olevaan velvollisuuteen hyvin epäsuorasti.

65 Näin ollen ensimmäiseen, toiseen ja neljänteen kysymykseen on vastattava, että arvonlisäverorikoksiin sovellettavaa vanhenemisjärjestelmää, sellaisena kuin siitä säädetään pääasian tosiseikkojen tapahtumapäivänä voimassa olleissa kyseisissä kansallisissa säännöksissä, ei voida arvioida SEUT 101, SEUT 107 ja SEUT 119 artiklan valossa.

Oikeudenkäyntikulut

66 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Senkaltainen rikosten vanhentumiseen liittyvä kansallinen lainsäädäntö, josta säädetään Italian rikoslain, sellaisena kuin se on muutettuna 5.12.2005 annetulla lailla nro 251, 160 §:n viimeisessä momentissa, luettuna yhdessä kyseisen lain 161 §:n kanssa, ja jonka mukaan pääasian tosiseikkojen tapahtuma-aikana vanhentumisajan katkaiseva toimi, joka tehtiin törkeitä arvonlisäverorikoksia koskevien syytteiden asiayhteydessä, johti siihen, että vanhentumisaika pidentyi ainoastaan neljänneksellä sen alkuperäisestä kestosta, on omiaan merkitsemään sellaisten velvollisuuksien laiminlyöntiä, jotka jäsenvaltioille on asetettu SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdalla, siinä tapauksessa, että mainittu kansallinen lainsäädäntö estäisi tehokkaiden ja ennaltaehkäisevien seuraamusten määräämisen huomattavassa määrässä törkeitä petoksia, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, tai siinä säädettäisiin vanhentumisajoista, jotka ovat pidemmät sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat asianomaisen jäsenvaltion taloudellisiin etuihin, kuin sellaisten petosten tapauksessa, jotka kohdistuvat unionin taloudellisiin etuihin, mikä kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava. Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on antaa SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdalle täysi oikeusvaikutus jättämällä tarvittaessa soveltamatta kansallisen oikeuden säännöksiä, jotka estävät asianomaista jäsenvaltiota täyttämästä velvollisuuksia, jotka sille on asetettu SEUT 325 artiklan 1 ja 2 kohdassa.**

2) **Arvonlisäverorikoksiin sovellettavaa vanhenemisjärjestelmää, sellaisena kuin siitä säädetään Italian rikoslain, sellaisena kuin se on muutettuna 5.12.2005 annetulla lailla nro 251, 160 §:n viimeisessä momentissa, luettuna yhdessä kyseisen lain 161 §:n kanssa, ei voida arvioida SEUT 101, SEUT 107 ja SEUT 119 artiklan valossa.**

Allekirjoitukset